

Strategie Gezondheidsraad 2024-2030

Den Haag, 9 juli 2024

Gezondheidsraad

inhoud

Inleiding	7	Totstandkoming van adviezen	20
De Gezondheidsraad	8	Rol secretariaat	20
Missie	8	Rol en verantwoordelijkheden commissie	20
Visie en kernwaarden	8	Transparantie over werkwijzen en onzekerheden	22
Werkterrein	12	Rol beraadsgroep	23
Zes adviesdomeinen	12	Activiteiten rondom publicatie	24
Vaccinatie en screening	12		
Voeding	13		
Leefomgeving	13		
Arbeidsomstandigheden	13		
Zorg	14		
Leefstijl en gezondheidsgedrag	14		
Accenten in de advisering	15		

samenvatting

Wetenschap onmisbaar voor effectief gezondheidsbeleid

De Gezondheidsraad is een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad voor regering en parlement op het brede terrein van de volksgezondheid en gezondheidszorg.

Het is de missie van de Gezondheidsraad om bij te dragen aan beleid dat de gezondheid van iedereen in Nederland bevordert, van huidige en toekomstige generaties.

In de visie van de Gezondheidsraad is wetenschap onmisbaar voor de beleidskeuzes rond volksgezondheid en gezondheidszorg en bepalend voor de effectiviteit van beleid en voor het vertrouwen in de overheid. Met zijn adviezen reikt de raad op wetenschap gebaseerde inzichten en handelingsopties aan en vormt zo een brug tussen wetenschap en beleid. Kenmerkend voor de Gezondheidsraad is zijn grote netwerk van gerespecteerde wetenschappers, de onafhankelijkheid, de gedegen manier waarop de adviezen tot stand komen, en de wetenschappelijke kwaliteit van de adviezen. Hieraan ontleent de Gezondheidsraad van oudsher zijn gezag. De adviezen van de Gezondheidsraad worden erkend als onbevooroordeeld en vertrouwenwekkend.

Advisering Gezondheidsraad vormt brug tussen wetenschap en beleid

Aandacht voor maatschappelijke context

Het gezag dat de Gezondheidsraad wordt toegekend is niet vanzelfsprekend. Om het te behouden en te blijven verdienen stuurt de raad op wetenschappelijke kwaliteit, multidisciplinariteit, onafhankelijkheid, omgevingsbewustzijn, beleidsrelevantie en transparantie. Om in deze tijd, waarin het vertrouwen in de wetenschap en in de overheid niet meer vanzelfsprekend is, adviezen te blijven uitbrengen die gezaghebbend zijn, is het volgens de raad van belang om nadrukkelijk oog te hebben voor de maatschappelijke context.

Werkterrein: meer aandacht voor leefstijl en gezondheidsgedrag

Het werkterrein van de Gezondheidsraad vergt continue reflectie. Zo zal de raad naast de adviesdomeinen vaccinaties en screening, voeding, leefomgeving, arbeidsomstandigheden en zorg een adviesdomein toevoegen waarin extra aandacht wordt besteed leefstijl en gezondheidsgedrag. Binnen dat domein zal de raad gevraagd en ongevraagd adviseren over gezondheidsproblemen waarin leefstijl en gedrag een essentiële rol spelen. Gezondheidsgedrag hangt vaak ook samen met de fysieke leefomgeving, sociaaleconomische omstandigheden en toegang tot zorg. In de samenleving bestaan grote verschillen in gezondheid, die deels veroorzaakt worden door verschillen in deze factoren.

Advisering: meer aandacht voor gezondheidsverschillen en gezondheid toekomstige generaties

Ook in adviezen buiten het nieuwe adviesdomein rondom leefstijl en gezondheidsgedrag zal de raad aandacht besteden aan de bereikbaarheid van een goede gezondheid voor iedereen. De raad streeft ernaar dat zijn adviezen bijdragen aan effectief gezondheidsbeleid voor iedereen in Nederland. Daarom is het van belang dat beleid inclusief is en gezondheidsverschillen tussen verschillende bevolkingsgroepen verkleint of in ieder geval niet onbedoeld vergroot. De raad zal daarom in adviezen onder meer stilstaan bij de vraag of beleidsmaatregelen passend zijn voor verschillende groepen en hoe alle doelgroepen bij de uitvoering in voldoende mate bereikt kunnen worden.

De Gezondheidsraad zal de komende tijd ook nadrukkelijker stilstaan bij de milieu-impact van adviezen. Een voorbeeld daarvan is de vraag hoe de milieu-impact van bepaalde voedingsaanbevelingen of hulpmiddelen voor screening of zorg afgewogen kan worden tegen de te behalen gezondheidswinst. Het is van belang dat gezondheidsbeleid bijdraagt aan het tegengaan van klimaatverandering en de schadelijke effecten daarvan voor de gezondheid.

Ook ongevraagd adviseren

De meeste adviezen van de Gezondheidsraad zijn gevraagd, door VWS en SZW, en in mindere mate door LVVN en IenW. De raad kan ongevraagd bepaalde aspecten toevoegen aan een advies die naar het inzicht van de raad ook relevant zijn. De raad zal hier de komende periode sterker op inzetten. Door breder te adviseren dan de adviesvraag kan de Gezondheidsraad overwegingen meegeven over bijvoorbeeld lange-termijnbeleid of veranderingen in de uitvoering, onder meer als het gaat om gezondheidsverschillen en de impact van klimaatverandering op de gezondheid van mensen.

De raad kan ook ongevraagd adviezen uitbrengen. Signalerende adviezen, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid en milieu of van ethiek en gezondheid, zijn meestal ongevraagd. Maar ook over andere onderwerpen kunnen ongevraagde adviezen worden uitgebracht.

Zo bewaakt de raad zijn onafhankelijkheid. Voor de keuze van ongevraagde advisering hanteert de raad alleen inhoudelijke en geen kwantitatieve criteria; het moet gaan om onderwerpen die van groot belang zijn en aandacht verdienen in gezondheidsbeleid. In de praktijk zullen gemiddeld zo'n twee adviezen per jaar ongevraagd zijn.

Meer departementoverstijgend adviseren

Veel onderwerpen op het gebied van volksgezondheid raken meerdere departementen. De dwarsverbanden tussen adviesvragen van verschillende departementen worden echter niet altijd gesignaleerd.

De Gezondheidsraad wil zich de komende tijd inzetten voor het signaleren en beter benutten van dwarsverbanden tussen adviesvragers. De raad wil daarmee bijdragen aan een meer integrale benadering van grote volksgezondheidsvraagstukken door de verschillende departementen.

Daardoor kan de toegevoegde waarde van de advisering toenemen – ook omdat de kracht van de raad juist ligt in het samenbrengen en wegen van wetenschappelijke kennis van verschillende disciplines.

Aandacht voor kernwaarden en ambities bij totstandkoming adviezen

De expertise en ervaring van de adviescommissies vormen de basis voor het draagvlak voor adviezen en het gezag van de hele Gezondheidsraad.

Daarom besteedt de raad veel zorg aan de samenstelling van commissies, waarbij de komende tijd meer nadruk wordt gelegd op

diversiteit in brede zin en op maatschappelijke sensitiviteit. Verder zal de raad, waar relevant, commissies verder uitbreiden met ethische, juridische, gezondheidseconomische, sociaal-maatschappelijke en gedragskundige expertise.

Voor het sturen op de kwaliteit van de advisering is ook de opdracht aan de commissie van belang. Het is de ambitie van de raad om de komende tijd meer aandacht te besteden aan omgevingsbewustzijn en beleidsrelevantie. Ook wil de raad nadrukkelijker meewegen dat gezondheidsbeleid effectief moet zijn voor iedereen en ook voor toekomstige generaties. De raad zal deze ambities meegeven in de opdracht aan de commissie en er tijdens de totstandkoming van het advies op sturen. De beraadsgroep speelt daar ook een rol bij. Deze vaste groep van 25 tot 30 raadsleden toetst conceptversies van adviezen. Omdat de Gezondheidsraad de beraadsgroep ziet als belangrijk instrument voor de bewaking van de kwaliteit van de adviezen en het gezag van de Gezondheidsraad, wordt de inzet van de beraadsgroep verbreed de komende tijd.

inleiding

Begin 2022 is het recentste evaluatierapport over de Gezondheidsraad verschenen. De evaluatie beslaat de periode tussen 2017 en 2021.

De KWINK-groep, het externe bureau dat de periodieke evaluatie had uitgevoerd, schreef in het rapport dat de Gezondheidsraad wordt gezien als onafhankelijk en gezaghebbend, dat de acceptatie van adviezen groot is en dat de raad zijn formele taak op een gedegen en betrouwbare wijze uitvoert. Ook doen de onderzoekers van KWINK in het rapport een aantal aanbevelingen om de publieke waarde van de raad verder te vergroten.

Een van die aanbevelingen is om een overkoepelende strategie te formuleren, onder meer omdat 'een geëxpliciteerde strategie de positie, taakopvatting en ambities van de raad verduidelijkt'.

Naar aanleiding van die aanbeveling heeft het bestuur van de Gezondheidsraad in samenspraak met de beraadsgroep, de presidium-commissie, raadsleden en medewerkers van het secretariaat (het bureau van de raad) de strategie geformuleerd. Het resultaat daarvan staat in dit document, dat expliciteert wat de missie, visie en werkwijze van de raad is en beschrijft welke accentverschuivingen daarin nodig zijn.

Deze strategie beschrijft op hoofdlijnen waar de Gezondheidsraad op zal sturen in de periode 2024-2030. Dit document heeft betrekking op de

gehele Gezondheidsraad, inclusief vaste en tijdelijke adviescommissies en het secretariaat. Het secretariaat van de Gezondheidsraad heeft een belangrijke rol bij het beschrijven van de stand van wetenschap en de onderbouwing van de adviezen. Het bewaakt de kernwaarden van de raad, en onderhoudt de relaties met de adviesvragers, veldpartijen en andere betrokkenen.

De strategie zal verder worden uitgewerkt en geoperationaliseerd, onder meer in een strategisch personeelsplan voor het secretariaat en in een communicatiestrategie.

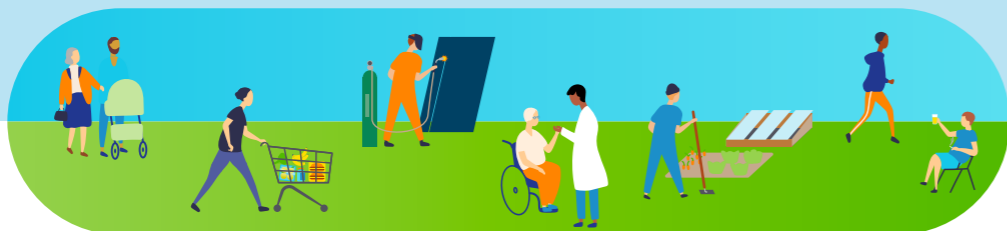

de Gezondheidsraad

De Gezondheidsraad is een onafhankelijk adviesorgaan voor regering en parlement. De raad werd in 1902 ingesteld bij Gezondheidswet en is een adviescollege zoals bedoeld in de Grondwet en de Kaderwet adviescolleges. De wettelijke taak van de Gezondheidsraad is om 'Onze Ministers en de beide kamers der Staten-Generaal voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek door middel van het uitbrengen van rapporten.'

Missie

De Gezondheidsraad draagt bij aan de bevordering van de gezondheid van iedereen in Nederland, van huidige en toekomstige generaties. Dat doet de raad door regering en parlement op basis van de stand van de wetenschap te adviseren over gezondheidsbeleid.

Visie en kernwaarden

De Gezondheidsraad acht wetenschap onmisbaar voor de beleidskeuzes rond volksgezondheid en gezondheidszorg en bepalend voor de effectiviteit van beleid en voor het vertrouwen in de overheid. Met zijn adviezen reikt de raad op wetenschap gebaseerde inzichten en handelingsopties aan en vormt zo een brug tussen wetenschap en beleid.

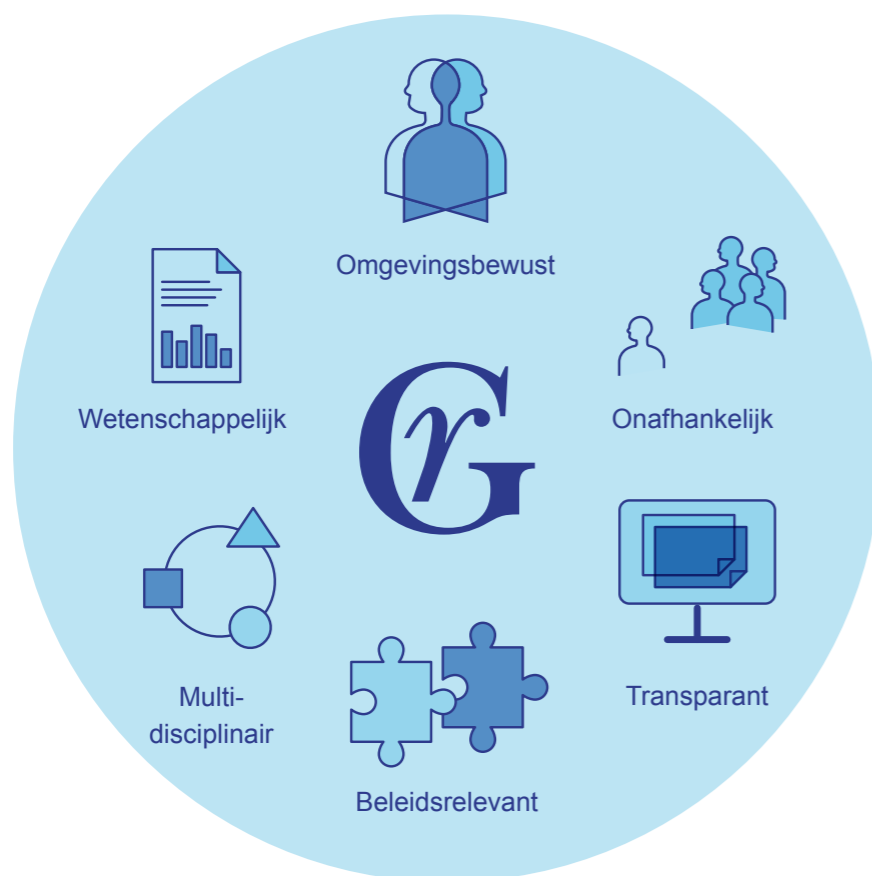
Kenmerkend voor de Gezondheidsraad is zijn grote netwerk van gerespecteerde wetenschappers, de onafhankelijkheid, de gedegen manier waarop de adviezen tot stand komen, en de wetenschappelijke kwaliteit van de adviezen. Hieraan ontleent de Gezondheidsraad van oudsher zijn gezag. De adviezen van de Gezondheidsraad worden erkend als onbevooroordeeld en vertrouwenwekkend. Ze dragen het keurmerk van kwaliteit bij bewindspersonen, politici, professionals en bij het algemeen publiek. De Gezondheidsraad biedt het best afgewogen advies dat op basis van de wetenschap te krijgen is. Als de Gezondheidsraad een advies uitbrengt, dan wordt daar serieus rekening mee gehouden. Zo draagt de Gezondheidsraad bij aan een inhoudelijk zuivere politieke en maatschappelijke dialoog rond beleidsbeslissingen.

Dat de Gezondheidsraad van oudsher gezag ontleent aan zijn adviezen, wil niet zeggen dat dat gezag een gegeven is. Om in deze tijd, waarin het

vertrouwen in de wetenschap en in de overheid niet meer vanzelfsprekend is, adviezen te blijven uitbrengen die gezaghebbend zijn, is het volgens de raad van belang om nadrukkelijk oog te hebben voor de maatschappelijke context. Om zijn gezag als wetenschappelijke adviesraad te blijven verdienen, hanteert de raad van oudsher een aantal kernwaarden, die hieronder worden toegelicht.

De kernwaarden van de Gezondheidsraad

Wetenschappelijke kwaliteit

De Gezondheidsraad kan zich beroepen op de belangeloze inzet van de beste experts. Zo'n 200 wetenschappers, afkomstig van alle Nederlandse kennisinstellingen, staan aan de basis van de adviezen, als raadslid of als commissielid. Iedere adviescommissie van de Gezondheidsraad brengt de wetenschap in kaart, analyseert alle beschikbare wetenschappelijke informatie en filtert eruit wat van waarde is. De ontvangers van het advies kunnen erop vertrouwen dat is uitgegaan van de meest recente stand van wetenschap en dat op basis van de beschikbare wetenschappelijke gegevens en inzichten een zorgvuldige afweging is gemaakt.

Multidisciplinariteit

Een advies van de Gezondheidsraad is meer dan een optelsom van de wetenschappelijke feiten. De adviescommissie construeert een wetenschappelijk inzicht. Dat inzicht is gebaseerd op het debat tussen wetenschappers uit verschillende disciplines. Die multidisciplinariteit leidt tot een evenwichtig advies waarin zo veel mogelijk verschillende invalshoeken zijn meegewogen. Dat vergroot niet alleen de wetenschappelijke kwaliteit, maar ook de kans op draagvlak en acceptatie in de maatschappij.

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid is essentieel voor de betrouwbaarheid van de adviezen. Die onafhankelijkheid geldt ten opzichte van beleidsmakers, beroeps-

groepen, patiëntengroepen, financiers en wetenschappelijke stromingen. Daarom zorgt de Gezondheidsraad voor een diverse samenstelling van de adviescommissie en organiseert zo zijn eigen tegenspraak. De raad weegt de belangen van de individuele leden vooraf zorgvuldig.

Commissieleden doen hun werk voor de Gezondheidsraad op persoonlijke titel, zonder last of ruggespraak. Onafhankelijk betekent ook dat de adviescommissie rolvast is: zij luistert naar belanghebbenden zoals beleidsmakers, beroepsgroepen en patiëntenorganisaties, maar maakt haar eigen afwegingen en laat zich niet beïnvloeden of onder druk zetten.

Omgevingsbewustzijn

De Gezondheidsraad verkrijgt zijn gezag als wetenschappelijk adviesorgaan niet alleen door de wetenschappelijke kwaliteit, maar juist ook door oog te hebben voor de maatschappelijke, politieke en bestuurlijke omgeving waar de adviezen in landen. Als onafhankelijk adviesorgaan mengt de Gezondheidsraad zich niet in de maatschappelijke en politieke dialoog, maar neemt er wel kennis van en weegt het in de context mee in zijn adviezen.

De adviezen van de raad moeten niet alleen breed gedragen worden door de wetenschap maar ook gebaseerd zijn op kennis van de praktijk.

Daarom zijn veel leden van adviescommissies niet alleen wetenschapper maar ook zelf werkzaam in de praktijk. Waar nodig raadplegen adviescommissies aanvullend deskundigen uit de praktijk en organisaties van

belanghebbenden, bijvoorbeeld in werkconferenties, raadplegingen of consultatierondes.

Beleidsrelevantie

De Gezondheidsraad zorgt ervoor dat zijn adviezen beleidsrelevant zijn. Dat betekent dat het advies niet stopt bij een wetenschappelijke analyse, maar ook blik geeft van inzicht in de uitvoeringspraktijk en relevante maatschappelijke ontwikkelingen. Op basis daarvan schetst de raad handelingsperspectieven en beargumenteert een eventuele voorkeur voor een van die perspectieven. De raad is daarbij rolvast: het uitgangspunt is de stand van wetenschap en het is vervolgens aan beleidsmakers en politiek om de adviezen af te wegen tegen andere zaken, zoals financiële overwegingen of andere beleidsaspecten. Voor het vertrouwen in de overheid en voor het vertrouwen in de wetenschap is het van belang om duidelijk te laten zien tot waar de wetenschappelijke inbreng van de raad reikt en waar politieke besluitvorming begint.

Beleidsrelevant betekent ook dat de adviezen tijdig moeten zijn: ze moeten beschikbaar zijn als beleid of politiek deze nodig hebben voor verdere besluitvorming.

Transparantie

Beleidsmakers, politici en uitvoeringspartijen – degenen die met de adviezen aan de slag gaan – moeten goed kunnen volgen hoe de

commissie tot een specifiek advies is gekomen. De Gezondheidsraad is daarom transparant over hoe de wetenschappelijke gegevens zijn verzameld, geïnterpreteerd en gewogen, over wie daar op welke manier bij betrokken is geweest en over hoe is omgegaan met de mogelijke belangen van betrokkenen. Daarnaast moet voor de buitenwereld duidelijk zijn wat de rol en de werkwijze van de Gezondheidsraad is, over welke onderwerpen de adviezen gaan en wat de status is van die adviezen. De raad is daarom transparant over bijvoorbeeld het adviesproces, de totstandkoming van het werkprogramma, de prioritering en timing van adviezen en de rol en het mandaat van het voorzitterschap.

werkterrein

Het werkterrein van de Gezondheidsraad bestrijkt de volksgezondheid in brede zin, voor het hele werkgebied van de rijksoverheid, inclusief Caribisch Nederland (zie kader verderop). Wat de raad daarbinnen wel en niet doet en waarom vergt continue reflectie. Van oudsher heeft de raad het werkterrein onderverdeeld in verschillende adviesdomeinen. De raad zal de komende tijd andere accenten leggen binnen die adviesdomeinen. Ook is er een adviesdomein toegevoegd, waaronder vraagstukken vallen die raken aan de invloed van gedrag op gezondheid. Binnen de zes verschillende adviesdomeinen adviseert de Gezondheidsraad over uiteenlopende onderwerpen. Bij het bepalen van de adviesonderwerpen wordt kritisch bekeken of de Gezondheidsraad het aangewezen adviesorgaan is om daarover advies uit te brengen.

Zes adviesdomeinen

De Gezondheidsraad heeft het brede werkterrein van volksgezondheid en gezondheidszorg verdeeld in zes adviesdomeinen: vaccinaties en screening, voeding, leefomgeving, arbeidsomstandigheden, zorg en het nieuwe adviesdomein rondom gezondheidsgedrag. Er is veel samenhang tussen deze gebieden, en de advisering door de raad raakt vaak aan verschillende adviesdomeinen. De multidisciplinaire samenstelling van adviescommissies en van het secretariaat stelt de raad in staat in samenhang te adviseren en de aanwezige expertise maximaal te benutten.

Niet onder het werkterrein van de Gezondheidsraad valt advisering die primair gericht is op de inrichting, organisatie of financiering van de zorg, of op sociaal-maatschappelijke aspecten van zorg en welzijn. Dat ligt meer op het terrein van andere adviesraden zoals de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS).

Vaccinatie en screening

De Gezondheidsraad adviseert over het Rijksvaccinatieprogramma of

andere publieke vaccinatieprogramma's, zoals vaccinatie tegen griep of COVID-19. De raad evalueert de lopende programma's en adviseert onder meer over opname van nieuwe vaccins. De raad hanteert daarbij een vast beoordelingskader, dat onlangs is geactualiseerd.

Ook adviseert de raad over bevolkingsonderzoek. Het gaat dan om de evaluatie van bestaande programma's, eventuele aanpassingen daarvan en nieuwe programma's. Ook bij advisering over bevolkingsonderzoeken en over screening rondom zwangerschap en geboorte hanteert de Gezondheidsraad een aantal vaste criteria, waarbij veel aandacht is voor ethische vraagstukken. Verder toetst de raad vergunningaanvragen voor bevolkingsonderzoeken aan de criteria uit de Wet op het Bevolkingsonderzoek (Wbo).

Voeding

De Gezondheidsraad heeft als vaste taak om voor Nederland de

Richtlijnen goede voeding te formuleren en voedingsnormen vast te stellen. Deze worden periodiek bijgesteld op basis van de laatste stand van de wetenschap. Daarnaast adviseert de raad over het gebruik van voedingssupplementen en over actuele thema's op het

gebied van voeding, zoals voedselkeuzelogo's en de eiwittransitie.

De raad besteedt daarbij steeds meer aandacht aan maatschappelijke aspecten en de milieu-impact van de voeding. De voedingsadviezen zijn gericht op de algemene bevolking en op specifieke groepen, zoals zwangeren, (jonge) kinderen en groepen met specifieke aandoeningen. De Gezondheidsraad betreft in zijn advisering de voedingsrichtlijnen van andere Europese landen en de voedingsnormen van de *European Food Safety Authority* (EFSA).

Leefomgeving

De omgeving waarin mensen opgroeien, wonen en werken, is van invloed

op hun gezondheid. De Gezondheidsraad adviseert over de ontwikkelingen in de wetenschap en beoordeelt of blootstelling aan bepaalde milieufactoren en omgevingsfactoren schadelijk is voor de gezondheid. Dat betreft onder meer luchtverontreiniging, (elektromagnetische)

straling, geluid en chemische stoffen. De raad besteedt daarbij ook

aandacht aan de gezondheidsverschillen die kunnen optreden doordat de mate van blootstelling aan milieufactoren niet gelijk verdeeld is over de bevolking. Ook kansen voor een gezondere leefomgeving, bijvoorbeeld door ruimtelijke inrichting, komen aan bod. Klimaatverandering en de ontwikkeling van nieuwe technologieën en producten hebben grote invloed op de milieublootstelling. Dergelijke ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn voor advisering. De adviezen gaan veelal over effecten van specifieke milieufactoren, maar kunnen ook meer overkoepelend van aard zijn (bijvoorbeeld de omgang met risico's) of ingaan op bepaalde beleidsprogramma's. Leefomgevingsvraagstukken zijn bij uitstek multidisciplinaire vraagstukken waarbij expertise nodig is vanuit de milieukunde, toxicologie, epidemiologie, geneeskunde, gedragswetenschappen, ethiek en recht. Waar nodig wordt samenwerking gezocht met andere adviesorganen, zoals de commissie genetische modificatie (COGEM) en de Wetenschappelijke Klimaatraad.

Arbeidsomstandigheden

De raad adviseert over omstandigheden en factoren die van invloed

kunnen zijn op de gezondheid van werknemers.

Een vaste taak van de raad is advisering over de schadelijke van stoffen waaraan mensen tijdens hun werk kunnen worden blootgesteld. De raad doet voorstellen om stoffen in te delen in specifieke

gevarencategorieën en doet aanbevelingen voor gezondheidkundige

advieswaarden. Voor beroepsmatige blootstelling aan schadelijke stoffen geldt internationale regelgeving. Daar waar geen internationale regelgeving geldt, onderzoekt de Gezondheidsraad de mogelijkheden om samen te werken met wetenschappelijke adviesorganen in het buitenland. Daarnaast adviseert de raad over vaccinatie van werknemers tegen infectieziekten. De raad wil de komende tijd breder adviseren over arbeidsomstandigheden in relatie tot gezondheid.

Zorg

Binnen het adviesdomein zorg adviseert de Gezondheidsraad over

relevante wetenschappelijke ontwikkelingen rond de kwaliteit, veiligheid, en doelmatigheid van medische zorg. Ook adviseert de raad over specifieke aandoeningen en behandelingen die medisch-technisch of maatschappelijk controversieel zijn er waarvoor

onafhankelijke advisering nodig is vanuit verschillende invalshoeken (medisch-wetenschappelijk, ethisch en juridisch). Advisering over medische richtlijnen in striktere zin is het domein van de beroepsgroepen. Ook adviseert de Gezondheidsraad binnen dit adviesdomein gevraagd en ongevraagd over kwesties en ontwikkelingen op het gebied van de volksgezondheid die vanuit ethisch of juridisch perspectief van belang zijn. Specifiek voor het signaleren van ethische vraagstukken over gezondheidszorg hebben de Gezondheidsraad en de RVS samen het CEG opgericht (Centrum voor Ethiek en Gezondheid).

De periodieke advisering over de medische eisen voor rijgeschiktheid, die historisch zo is gegroeid, zal de komende periode een ander accent krijgen. De raad verwacht een grotere meerwaarde te kunnen hebben door in bredere zin te adviseren over medische aspecten van verkeersveiligheid.

De taak van de voormalige Raad voor Gezondheidsonderzoek – regering en parlement adviseren op het gebied van gezondheidszorgonderzoek – is ook belegd bij de Gezondheidsraad. De raad zal onderzoeken hoe deze taak op zinvolle wijze meer invulling kan krijgen.

Leefstijl en gezondheidsgedrag

Problemen in de lichamelijke en mentale gezondheid en de daarmee

gepaard gaande zorgkosten hangen in belangrijke mate samen met leefstijl en gedrag. Voorbeelden daarvan zijn de gezondheidsproblemen gerelateerd aan roken, het gebruik van alcohol en drugs, een ongezond voedingspatroon, onvoldoende lichaamsbeweging en veel online

zijn (sociale media, gamen). Gezondheidsgedrag wordt bepaald door een veelheid aan factoren. Deze kunnen liggen op individueel niveau, maar ook in de sociale omgeving, de fysieke leefomgeving, de politieke of economische situatie en beleid en regelgeving. Zo spelen stressfactoren, mentale veerkracht en sociale netwerken een belangrijke rol, maar bijvoorbeeld ook de obesogene leefomgeving (die stimuleert om veel te eten en weinig te bewegen), de sociaaleconomische context en de

toegang tot zorg. In de samenleving worden grote verschillen in gezondheid waargenomen, die deels veroorzaakt worden door verschillen in deze factoren. Het in kaart brengen van determinanten van leefstijl en gedrag in hun onderlinge samenhang kan belangrijke aanknopingspunten opleveren voor gezondheidsbeleid. Dit raakt ook aan ethische en juridische vraagstukken rondom de rol van beleid en de eigen verantwoordelijkheid van de burger. De Gezondheidsraad wil zich de komende tijd gevraagd en ongevraagd richten op deze complexe vraagstukken. Hiertoe vindt samenwerking plaats tussen de aanwezige expertisegebieden van medewerkers en raadsleden, zo nodig versterkt met additionele deskundigen. Het doel is om een goede gezondheid voor iedereen beter bereikbaar te maken.

Gehele werkgebied rijksoverheid, inclusief Caribisch Nederland

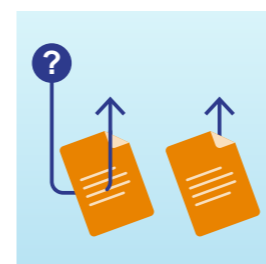
De advisering van de Gezondheidsraad bestrijkt het gehele werkgebied van de rijksoverheid, inclusief de Nederlandse eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland). Er kunnen verschillende redenen zijn waarom adviezen voor het Europese en het Caribische deel van Nederland niet zonder meer hetzelfde zijn. Bijvoorbeeld vanwege klimaat, ruimtelijke inrichting, voedingsgewoonten of infectieziekten. Daarom wordt voor ieder advies nagegaan of het ook van toepassing is op Caribisch Nederland of dat hiervoor een aangepast advies aangewezen is. Vaak zijn te weinig specifieke wetenschappelijke gegevens beschikbaar om onderbouwd af te wijken van een algemeen advies voor geheel Nederland.

Accenten in de advisering

Jaarlijks stelt de Gezondheidsraad een werkprogramma op, in samenwerking met de departementen. Zowel de Gezondheidsraad als de departementen agenderen mogelijk relevante onderwerpen. Om ervoor te zorgen dat het werkprogramma passend is bij de taak, de rol en de ambities van de Gezondheidsraad, kijkt de raad ieder jaar kritisch naar de reikwijdte en de prioritering van de adviezen. De komende tijd zal de raad meer aandacht besteden aan het departementoverstijgende karakter van adviesonderwerpen, al dan niet gevraagd. Ook wil de raad de komende tijd binnen de adviezen meer aandacht vragen voor duurzaamheid en gezondheidsverschillen. Wanneer advisering past bij de taak, de rol en de ambities van de Gezondheidsraad, maar diens expertise overstijgt, wordt de samenwerking met andere adviesraden gezocht.

Gevraagd en ongevraagd adviseren

Conform de wettelijke taakomschrijving van de Gezondheidsraad kunnen

adviesvragen afkomstig zijn van regering of parlement.

De meeste adviesvragen komen van de bewindspersonen van VWS, maar ook de ministeries van SZW, LNVN en IenW zijn vaste adviesvragers. Incidenteel komen er vragen van andere ministeries, zoals BZK.

Soms worden adviesvragen gesteld door het parlement. In de praktijk is vooral naar aanleiding van burgerinitiatieven een adviesvraag door het parlement aan de raad gericht. Vaker komt het voor dat een bewinds-

persoon door de Tweede Kamer wordt verzocht advies te vragen aan de Gezondheidsraad.

De Gezondheidsraad heeft in het werkprogramma aanzienlijke autonomie. Zo kan de raad onderwerpen agenderen die leiden tot gevraagde adviezen of de reikwijdte van een gevraagd advies uitbreiden.

Daarnaast heeft de raad wettelijk de ruimte om ongevraagd adviezen uit te brengen. Signalerende adviezen, bijvoorbeeld op gebied van gezondheid en milieu of van ethiek en gezondheid, zijn meestal ongevraagd. Maar ook over andere onderwerpen kan de raad ongevraagd adviseren. Zo bewaakt de raad zijn onafhankelijkheid. Voor de keuze van ongevraagde advisering hanteert de raad alleen inhoudelijke en geen kwantitatieve criteria; het moet gaan om onderwerpen die van groot belang zijn en aandacht verdienen in gezondheidsbeleid. In de praktijk zullen gemiddeld zo'n twee adviezen per jaar ongevraagd zijn.

Soms besluit de Gezondheidsraad een adviesaanvraag niet uit te voeren (of alleen met een aangepaste vraagstelling), bijvoorbeeld als die louter op de uitvoering van beleid is gericht, zonder een wetenschappelijke grondslag.

Breder adviseren

De raad is onafhankelijk in de exacte afbakening bij beantwoording van

gevraagde adviezen. Zo kan de raad ongevraagd bepaalde aspecten toevoegen aan een advies die volgens hem, vanuit zijn wetenschappelijke kennis, ook relevant zijn. Door breder te adviseren dan de adviesvraag kan de Gezondheidsraad bewindspersonen en

politiek overwegingen meegeven over bijvoorbeeld langetermijnbeleid of veranderingen in de uitvoering. Recente voorbeelden daarvan zijn overwegingen voor het opnemen van duurzaamheid als een norm voor goede zorg en over een toegankelijker inrichting van het vaccinatiestelsel. Op deze manier kunnen adviezen van de Gezondheidsraad ook inspirerend zijn en een toekomstperspectief schetsen. De raad zal hier de komende periode sterker op inzetten.

Aandacht voor gezondheidsverschillen

De Gezondheidsraad zal de komende tijd nadrukkelijker aandacht

besteden aan gezondheidsverschillen. De raad streeft ernaar dat zijn adviezen bijdragen aan effectief gezondheids(zorg)beleid, om zo gezondheidswinst te bereiken voor iedereen in Nederland. Daarom is het van belang dat beleid inclusief is en gezondheidsverschillen tussen

verschillende bevolkingsgroepen verkleint of in ieder geval niet onbedoeld vergroot.

De raad zal gezondheidsverschillen in uiteenlopende adviezen adresseren, gevraagd en ongevraagd. Het kan bijvoorbeeld gaan over de vraag of er informatie beschikbaar is over verschillen in ziektelast tussen verschillende bevolkingsgroepen of over de mate waarin vaccins bescherming bieden bij mensen met verschillende etnische achtergronden. Wanneer daarover te weinig specifieke wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn, kan de raad aanbevelingen doen voor aanvullend onderzoek. Ook de vragen of beleidsmaatregelen passend zijn voor verschillende groepen en hoe alle doelgroepen bij de uitvoering in voldoende mate bereikt kunnen worden, zullen nadrukkelijker aan bod komen. Sommige maatregelen vergen het nodige van de gezondheidsvaardigheden van mensen, of ze brengen kosten met zich mee, waardoor het kan gebeuren dat het beleid niet terechtkomt bij de groepen die het juist hard nodig hebben. De raad zal de aandacht voor dit soort vragen verankeren in zijn werkwijze en werkt daartoe aan een afwegingskader, mede op basis van een advies van Pharos en Equalis. Dat afwegingskader geldt niet alleen voor het streven naar inclusief gezondheidsbeleid in Europees Nederland, maar ook voor meer toegesneden advisering voor Caribisch Nederland.

Aandacht voor gezondheid van toekomstige generaties

Als het gaat om de gevolgen van klimaatverandering voor de gezondheid

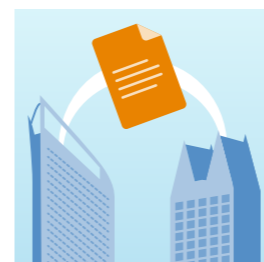
liggen er belangrijke vraagstukken. Het is van belang dat gezondheidsbeleid bijdraagt aan het tegengaan van klimaatverandering en de schadelijke effecten daarvan.

De Gezondheidsraad zal daar de komende tijd aandacht aan besteden in advisering. Waar relevant werkt de

Gezondheidsraad samen met andere adviesorganen zoals de Wetenschappelijke Klimaatraad. Daarnaast zal de raad nadrukkelijker aandacht besteden aan het thema duurzaamheid door oog te hebben voor de milieu-impact van adviezen. Een voorbeeld daarvan is de vraag hoe de milieu-impact van bepaalde voedingsaanbevelingen of hulpmiddelen voor screening of zorg afgewogen kan worden tegen de te behalen gezondheidswinst.

Departementoverstijgend adviseren

De meeste adviesvragen zijn afkomstig van het ministerie van VWS,

naast vragen van SZW, LVVN en IenW. Voor de Gezondheidsraad is het brede terrein van de volksgezondheid echter niet beperkt tot die departementen.

Ook het beleid van andere departementen raakt aan de volksgezondheid en veel onderwerpen op het gebied

van volksgezondheid raken meerdere departementen.

De dwarsverbanden tussen adviesvragen van verschillende departementen worden niet altijd gesignaleerd. Ook wordt er bij de adviesvragers niet altijd de behoefte gevoeld om andere departementen bij het adviestraject te betrekken. Door dit wel te doen, kan zowel de efficiëntie als de toegevoegde waarde van de advisering toenemen – ook omdat de kracht van de raad juist ligt in het samenbrengen en wegen van wetenschappelijke kennis van verschillende disciplines.

Daarom wil de Gezondheidsraad zich de komende tijd inzetten voor het signaleren en beter benutten van dwarsverbanden tussen adviesvragers. De raad wil daarmee bijdragen aan een meer integrale benadering van grote volksgezondheidsvraagstukken door de verschillende departementen. Bij vraagstukken die politiek of bestuurlijk zo gevoelig liggen dat een adviesvraag van overheidswege niet in de rede ligt, kan de Gezondheidsraad overwegen een ongevraagd advies uit te brengen.

Een deel van de activiteiten van de Gezondheidsraad wordt vast gefinancierd, vanuit één bron, en een deel ad-hoc, door adviesvragende departementen. De Gezondheidsraad acht het wenselijk die verdeling te herbeschouwen. De onafhankelijkheid, de kwaliteit en de continuïteit van de advisering zijn gebaat bij een grotere nadruk op vaste financiering door de gezamenlijke departementen. Dat bevordert ook de integrale, departementoverstijgende advisering over grote volksgezondheids-

vraagstukken, in lijn met het door de overheid uitgesproken streven naar gezondheid op alle beleidsterreinen.

Prioriteren van adviesvragen

Om tijdig adviezen te kunnen uitbrengen en daarmee beleidsrelevant te

zijn en een betrouwbare partner voor de overheid, is een scherpe prioritering belangrijk. Over het tijdspad van de adviestrajecten en de onderlinge prioritering van verschillende adviesaanvragen vindt afstemming plaats tussen de adviesaanvragers en de Gezondheidsraad,

binnen de kaders van beschikbare capaciteit. De raad houdt daarbij rekening met de maatschappelijke, politieke en beleidsmatige tijdigheid van advisering en met soortgelijke advisering in omliggende landen. Ook beschouwt de raad de wetenschappelijke ontwikkelingen die aanleiding kunnen geven tot eerdere of juist latere advisering. Daarbij komt dat naast een uitgebreide evaluatie van de stand van de wetenschap ook een reflectie en debat nodig is tussen wetenschappers vanuit verschillende disciplines, waarin verschillende argumenten vanuit verschillende invalshoeken zorgvuldig worden gewogen. Daarom kent de raad een groter belang toe aan tijdigheid dan aan snelheid of doorlooptijd.

Werkagenda voor vaccinatieadviezen

Bij de prioritering van adviezen over vaccinaties hanteert de Gezondheidsraad als criteria de maatschappelijke en individuele

ziektelast van de aandoening en de beschikbaarheid van nieuwe wetenschappelijke kennis over de aandoening en vaccinaties.

Nieuwe ontwikkelingen kunnen de prioritering beïnvloeden.

De Gezondheidsraad overlegt periodiek met VWS, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) en Zorginstituut Nederland, waarbij ook gegevens over onderhoud van het Rijksvaccinatieprogramma en informatie van CBG en het Zorginstituut over ontwikkelingen bij en aanvragen van vaccinfabrikanten aan de orde komen. Daarna stelt het ministerie van VWS de werkagenda voor vaccinatieadviezen vast.

Deze werkagenda wordt regelmatig geëvalueerd en zo nodig herzien op grond van de actuele ontwikkelingen.

Adviseren tijdens een crisis

Tijdens de COVID-19-pandemie heeft de Gezondheidsraad naast het reguliere adviesprogramma in korte tijd zo'n 50 adviezen uitgebracht, de meeste over vaccinaties tegen COVID-19. Er was, zeker in het begin van de pandemie, nog slechts beperkte relevante wetenschappelijke kennis beschikbaar. Bovendien nam de wetenschappelijke kennis steeds verder toe, ook nadat adviezen waren uitgebracht. In de ogen van publiek en politiek kan de snel veranderende wetenschappelijke kennis een negatief effect hebben op de gezaghebbendheid van de adviezen en het gezag van de Gezondheidsraad, zeker als het onderwerp maatschappelijk en politiek zeer gevoelig ligt – zoals bij COVID-19 het geval was. Toch meent

de raad het aangewezen adviesorgaan te zijn voor dergelijke vraagstukken. Ook bij weinig beschikbare data is de raad in staat onafhankelijke en beleidsrelevante adviezen te geven op basis van een rolvaste en transparante weging – vanuit verschillende invalshoeken – van de beschikbare wetenschappelijke gegevens. Bovendien is het volgens de raad in overeenstemming met zijn missie en zijn verantwoordelijkheid om ook tijdens een crisis over dergelijke onderwerpen te adviseren.

Waar de doorlooptijd van adviezen van de Gezondheidsraad vaak langer dan een jaar is, duurden de COVID-19-gerelateerde adviestrajecten vaak maar enkele weken of soms zelfs enkele dagen. De ervaring die is opgedaan met deze crisisadvisering en de lessen die daaruit zijn geleerd, zijn goed gedocumenteerd en bestendigd in werkwijzen en protocollen voor advisering bij een eventuele nieuwe gezondheidscrisis.

totstandkoming van adviezen

Om zijn gezag als onafhankelijk adviesorgaan te blijven verdienen is het van belang dat de kernwaarden van de raad duidelijk terug te zien zijn in de advisering. Voor de totstandkoming van adviezen werkt de Gezondheidsraad met adviescommissies. De voorzitter heeft een aantal mogelijkheden om de commissies te ondersteunen bij de totstandkoming van adviezen en de kwaliteit ervan te bewaken, in samenspel met de beraadsgroep. Ook het secretariaat van de Gezondheidsraad speelt daarbij een belangrijke rol.

Rol secretariaat

Het secretariaat van de Gezondheidsraad speelt een essentiële rol bij de totstandkoming en het uitbrengen van de adviezen. Het is de kerntaak van het secretariaat om de stand van wetenschap te beschrijven en om de bevindingen en conclusies van de commissies helder te verwoorden. De wetenschappelijk secretarissen onderhouden de vaak langbestaande relaties met de adviesvragers, veldpartijen en andere betrokkenen, en bewaken de consistentie van de advisering. In alle stappen van het adviesproces is er nauwe samenwerking tussen het secretariaat en de commissieleden. Ook bewaken de wetenschappelijk secretarissen de eerdergenoemde kernwaarden van de Gezondheidsraad. Zo worden bijvoorbeeld onafhankelijkheid en beleidsrelevantie geborgd, en wordt gezorgd dat het bewustzijn van de maatschappelijke context doorklinkt in

het advies. Waar relevant organiseert het secretariaat, in overleg met de adviescommissie en het bestuur, bijeenkomsten met belanghebbenden of schriftelijke consultatierondes om zo kennis te kunnen nemen van het geluid uit de omgeving van de raad. Ook bewaken de medewerkers de tijdigheid van adviezen en een correcte adressering van de door de bewindspersonen of het parlement aan de raad gestelde vragen. Het secretariaat zoekt naar werkwijzen die passen bij tijdige advisering en is helder in verwachtingsmanagement door duidelijk te benoemen wat commissies en opdrachtgevers mogen verwachten, wat kan, maar ook wat niet kan.

Rol en verantwoordelijkheden commissie

De adviezen van de Gezondheidsraad worden opgesteld door adviescommissies, die – ondersteund door het secretariaat en in opdracht van de voorzitter van de raad – zelfstandig tot een advies komen. Dat legt een verantwoordelijkheid op aan de commissie die verder reikt dan het adviesproces zelf: de commissie draagt bij aan het gezag van de hele Gezondheidsraad. Daarom besteedt de raad veel zorg aan de samenstelling van de commissie en de opdrachtformulering aan de commissie.

Samenstelling van de commissie

De Gezondheidsraad kan zich beroepen op de onbezoldigde inzet van de beste wetenschappelijke experts in Nederland. De benoeming van commissieleden is aan het bestuur van de Gezondheidsraad, zoals vastgelegd in het Reglement van orde van de Gezondheidsraad.

De expertise en ervaring van de onbezoldigde commissieleden vormen de basis voor het draagvlak voor adviezen van de raad. Door een zorgvuldige samenstelling van de commissie bewaakt het bestuur het gezag van de commissie, en daarmee indirect van haar adviezen.

Binnen commissies met een breed adviesgebied is nadrukkelijk aandacht voor specifieke vakinhoudelijke kennis, afhankelijk van het adviesonderwerp. De raad kiest ervoor om de tegenspraak aan tafel te organiseren, door verschillende disciplines, visies en stromingen in de commissie op te nemen. Waar relevant organiseert de raad ook op andere wijzen tegenspraak, bijvoorbeeld in de vorm van consultatierondes.

Om de kwaliteit van de adviezen en hun consistentie met de visie van de raad te bewaken, wil het bestuur de komende tijd bij de samenstelling van commissies nadrukkelijker aandacht geven aan diversiteit in brede zin.

De raad streeft ernaar het perspectief van opkomende wetenschappers te integreren in commissies, bijvoorbeeld via jongGR (zie kader).

Waar gewenst zal de raad, gezien de inhoudelijke ambities, de commissies verder versterken met ethische, juridische, gezondheids-economische, sociaal-maatschappelijke en gedragskundige expertise.

jongGR

De Gezondheidsraad wil talentvolle en ambitieuze wetenschappers die nog in de beginfase staan van hun loopbaan de mogelijkheid bieden om kennis te maken met het werk van de Gezondheidsraad en de dilemma's die wetenschappelijke advisering voor beleid meebrengt. Dit is een manier om de band met de wetenschap verder te versterken en contact te leggen met potentieel toekomstige leden en medewerkers. Ook wordt zo het geluid van verschillende generaties vertegenwoordigd binnen de raad. Waar mogelijk worden jonge onderzoekers met deskundigheid in een van de vastgestelde disciplines toegevoegd aan commissies.

Opdracht aan de commissie

In de startnotitie, die vóór instellen van de commissie door wetenschappelijk secretarissen van het secretariaat en door het bestuur wordt opgesteld, wordt naast de commissiesamenstelling aandacht besteed aan de interpretatie van de adviesvraag, adviesrichtingen, de mogelijke rol van belangenpartijen en politiek-maatschappelijke aandachtspunten.

Voor wetenschappers die benoemd worden in commissies, zijn die context-sensitieve stappen bij het in kaart brengen en wegen van de stand van de wetenschap niet altijd gemeengoed. Bestuur en de wetenschappelijk secretarissen van de Gezondheidsraad zullen er de komende tijd nadrukkelijker voor zorgen dat ook deze aspecten bij de installatie van de commissie aan de orde komen. Om tot een advies te

komen dat voldoet aan de standaarden van de Gezondheidsraad is niet alleen de wetenschappelijke kwaliteit van belang. Deel van de opdracht is ook om oog te hebben voor de maatschappelijke en politieke context waarin het advies landt en de uitvoerbaarheid ervan. Ook is het van belang dat de commissie de samenhang met eerdere adviezen en met de andere adviesdomeinen van de raad bewaakt. Daarbij worden de commissies ondersteund door bestuur, de wetenschappelijk secretarissen en de beraadsgroep.

Aandachtspunten in de opdracht aan commissies

Het is de ambitie van de raad om de komende tijd meer aandacht te besteden aan omgevingsbewustzijn en beleidsrelevantie. Ook wil de raad nadrukkelijker meewegen dat gezondheidsbeleid effectief moet zijn voor iedereen en ook voor toekomstige generaties. De raad toetst dat onder meer aan de hand van de volgende vragen:

- Biedt het advies handelingsperspectieven?
- Is het advies uitvoerbaar (zijn er opties die het draagvlak of de kans op implementatie vergroten of versnellen)?
- Is het advies toekomstbestendig (zijn er wetenschappelijke of maatschappelijke onzekerheden of ontwikkelingen, moet in scenario's geadviseerd worden)?
- Waar liggen eventuele politiek-maatschappelijke pijnpunten, hoe zijn die geadresseerd, wordt helder uitgelegd hoe de commissie deze afgewogen heeft?

- Is er aandacht voor het effect op gezondheidsverschillen (gelden de resultaten uit wetenschappelijk onderzoek in gelijke mate voor alle bevolkingsgroepen, en zijn beleidsmaatregelen passend voor verschillende groepen)?
- Is er aandacht voor de milieu-impact van het advies?

Transparantie over werkwijzen en onzekerheden

Methodologische verantwoording publiceren

Beleidsmakers, politici, beroepsorganisaties, patiëntenorganisaties, uitvoeringsorganisaties en de Nederlandse maatschappij in brede zin moeten erop kunnen vertrouwen dat de adviezen van de Gezondheidsraad voldoen aan de hoogste wetenschappelijke eisen. Om daarvoor te zorgen gaan commissies gestructureerd te werk bij het in kaart brengen, beschrijven, interpreteren en wegen van de stand van de wetenschap. De raad is transparant over de werkwijzen die daarbij gehanteerd worden. Zo wordt, waar van toepassing, beschreven welke zoekstrategie is toegepast voor het in kaart brengen van de beschikbare wetenschappelijke literatuur. Ook wordt in adviezen beschreven op basis van welke criteria de commissie bepaalde onderzoeken al dan niet heeft meegewogen.

Onzekerheden in beeld brengen

Doordat de wetenschap voortdurend in ontwikkeling is, zijn er niet altijd voldoende gegevens beschikbaar. En de beschikbare wetenschap is vaak niet eenduidig omdat er nog onzekerheden zijn. Er zijn vele bronnen van onzekerheden, variërend van gebrek aan waarnemingen of metingen, de relevantie, representativiteit, nauwkeurigheid of betrouwbaarheid van beschikbare onderzoeksgegevens, tegenstrijdige onderzoeksgegevens, verschillende manieren om de gegevens te interpreteren, onzekerheden in modellen, tot aan volledig gebrek aan onderzoek op een bepaald terrein. Ook over toekomstige ontwikkelingen kan onzekerheid bestaan: epidemiologische ontwikkelingen, gezondheidkundige baten van menselijk handelen en de risico's of de (financiële) kosten van interventies.

De overheid kan alleen zorgvuldig en transparant met onzekerheden omgaan, als wetenschappelijke adviesorganen zoals de Gezondheidsraad dat zelf ook doen en onzekerheden goed in beeld brengen. Dat betekent dat de raad niet noodzakelijkerwijs streeft naar een consensus.

De adviescommissie omschrijft de onzekerheden in het wetenschappelijk bewijs, geeft eventuele verschillende opvattingen binnen het wetenschapsterrein weer en doet aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Vraagstukken die zich kenmerken door onzekerheid zijn vaak ook behept met ambiguïteit, dat wil zeggen dat dezelfde gegevens verschillend

gewaardeerd kunnen worden. In die gevallen zal de raad diverse handelingsopties met hun (onzekere) voor- en nadelen zorgvuldig en transparant beoordelen en tegen elkaar af te wegen. Als er aanzienlijke onzekerheid of ambiguïteit blijft over een onderwerp, dan kan de raad meerdere beleidsopties voorleggen. Het is aan de politiek om in het licht van de (onzekere) baten en risico's te bepalen wat proportioneel is.

Ook kan de raad adviseren in de vorm van scenario's, bijvoorbeeld als toekomstige epidemiologische of financiële ontwikkelingen onzeker zijn. Dat geeft beleidsmakers de gelegenheid om bij besluitvorming en begroting ook uit te gaan van verschillende scenario's (bekend als het reële-optiemodel).

Rol beraadsgroep

De beraadsgroep van de Gezondheidsraad is een vaste groep van 25 tot 30 raadsleden, met twee voorzitters die ook deel uitmaken van de presidiumcommissie. De beraadsgroep, die bestaat uit wetenschappers met een breed scala aan disciplines, toetst conceptversies van adviezen en fungeert daarbij als een extra paar ogen voor de raad bij het bewaken van de standaarden van de Gezondheidsraad. De beraadsgroep kijkt naar methodologie, consistentie, begrijpelijkheid en betooglijn en beoordeelt of de vragen van de adviesvrager afdoende beantwoord worden.

Daarnaast kijkt de beraadsgroep naar de samenhang met eerdere

Gezondheidsraadadviezen, aansluiting bij relevante wetenschappelijke ontwikkelingen en de verwachte maatschappelijke impact van adviezen.

Omdat de Gezondheidsraad de beraadsgroep ziet als belangrijk instrument voor de bewaking van de kwaliteit en consistentie van de adviezen en daarmee van het gezag van de Gezondheidsraad, wordt de inzet van de beraadsgroep verbreed. De beraadsgroep zal zich onder meer richten op de (consistentie van de) toegepaste methodologie van literatuuronderzoek en -interpretatie, de conclusies uit de geciteerde literatuur en het omgaan met schaarste aan wetenschappelijk bewijs (onzekerheid en ambiguïteit) en het daaruit voortvloeiende scala aan handelingsopties. De beraadsgroep gaat meer aandacht besteden aan omgevingsbewustzijn, een belangrijke kernwaarde van de Gezondheidsraad, ook in relatie tot de uitvoerbaarheid van adviezen. De ambities van de raad ten aanzien van gezondheidsverschillen en milieuaspecten worden daarin meegenomen. De raad hecht veel waarde aan de inbreng van de beraadsgroep en onderzoekt hoe de toetsing ten volle benut kan worden, bijvoorbeeld door de wijze en het moment van toetsing aan te passen.

Activiteiten rondom publicatie

Voorafgaand aan en rondom de publicatie van een advies zijn er verschillende momenten en verschillende manieren om de kwaliteit van de adviezen te bewaken. Tijdens overleggen voorafgaand aan de

publicatie besteden het bestuur en medewerkers van het secretariaat aandacht aan de begrijpelijkheid van het advies en de bijbehorende samenvatting, en de te verwachten ontvangst van het advies bij de adviesvrager, belanghebbende partijen, politiek en publiek. Middelen als het persbericht, eventuele persbriefing of andere geplande media-activiteiten worden ingezet om de wetenschappelijke onderbouwing en redeneerlijn van de adviezen en de aanbevelingen van de commissie helder over te brengen. Ook in de mondelinge briefing van de betrokken bewindspersoon kunnen de redeneerlijn en aanbevelingen worden toegelicht. De voorzitter van de Gezondheidsraad stuurt formeel het adviesrapport naar de aanvrager, oftewel de betrokken bewindspersoon en/of de Eerste of Tweede Kamer. De voorzitter voegt daarbij een reactie, waarin hij een oordeel over het advies kan uitspreken en het al dan niet van commentaar voorzien.

Zichtbaarheid van de Gezondheidsraad

Als onafhankelijke adviseur hecht de Gezondheidsraad sterk aan rolvastheid. De raad geeft een onafhankelijk, op de stand van de wetenschap gebaseerd beleidsadvies. De afweging die vervolgens nodig is voor beleidsbeslissingen is aan regering en parlement.

De Gezondheidsraad en de commissieleden mengen zich daarom niet in het publieke debat over de opvolging van de adviezen. Wel kunnen de voorzitter en de vicevoorzitter of andere betrokken deskundigen na publicatie gericht het advies inhoudelijk toelichten door optreden in de

media of met een technische briefing voor de Tweede Kamer. Hetzelfde geldt voor toelichtingen in vakbladen of op wetenschappelijke congressen, en voor inhoudelijke reacties op eventuele publicaties in de media.

De raad wil de komende tijd nadrukkelijker sturen op dit soort activiteiten rondom publicatie en op de zichtbaarheid van de raad, zowel voor het publiek als voor betrokkenen. Nu zijn de voorzitter en de vicevoorzitter met name zichtbaar bij het uitkomen van adviezen als zij vragen van de media beantwoorden. Om zijn positie als vooraanstaand wetenschappelijk adviesorgaan van regering en parlement te borgen en richting de toekomst te bestendigen, is het belangrijk dat de Gezondheidsraad zichtbaar blijft, zowel bij overheid en politiek en maatschappelijke partijen als ook in het wetenschappelijk veld. Voor dat laatste doel zal het bestuur actief contact onderhouden met de kennisinstellingen, onder meer door werkbezoeken.

Impact en doorwerking monitoren

Het is de ambitie van de Gezondheidsraad om via beleid bij te dragen aan de bevordering van de gezondheid. Het is daarom van belang dat de adviezen daadwerkelijk opvolging krijgen in beleid en doorwerken in de maatschappij. De Gezondheidsraad wil de komende tijd systematisch gaan monitoren hoe adviezen doorwerken en dat expliciteren, zodat de lessen ervan hun weerslag kunnen krijgen in toekomstige advisering.

De Gezondheidsraad, ingesteld in 1902, is een adviesorgaan met als taak de regering en het parlement ‘voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek’ (art. 22 Gezondheidswet).

De Gezondheidsraad ontvangt de meeste adviesvragen van de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Infrastructuur en Waterstaat; Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. De raad kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen, en ontwikkelingen of trends signaleren die van belang zijn voor het overheidsbeleid.

De adviezen van de Gezondheidsraad zijn openbaar en worden als regel opgesteld door multidisciplinaire commissies van – op persoonlijke titel benoemde – Nederlandse en soms buitenlandse deskundigen.

U kunt dit document downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. Strategie Gezondheidsraad 2024-2030.
Den Haag: Gezondheidsraad 9 juli 2024.

Auteursrecht voorbehouden

